

## Posudek disertační práce

**Autor práce: Tobiáš Petruželka**

**Název práce: Chicagská škola – interdisciplinární dědictví moderního výzkumu velkoměsta**

**Zpracováno: Praha, Filozofická fakulta UK 2014**

V oblasti urbánní sociologie a antropologie je chicagská škola jednou z nejčastěji zpracovávaných škol. Práce Tobiáše Petruželky si klade za cíl, jak říká na s. 8, představit část celku tzv. chicagské školy a její výzkumy moderní metropole. Jak na této stránce autor dále uvádí: „Přínosem této práce by mělo být překonání partikularismu a dosažení kontextualizované nereduktivní perspektivy, v níž bude možné zkoumaný objekt rekonstruovat jako svébytný integrovaný celek.“ (8)

Autor svoji práci rozdělil do čtyř částí. V první části se věnuje pramenům a literatuře k danému tématu. Ve druhé části zaměřil pozornost na předchůdce chicagské školy a myšlenkový kontext, z něhož chicagská škola vycházela, ve třetí části představil některé klíčové programové texty školy a ve čtvrté části vybrané chicagské monografie postavené na empirickém výzkumu. Ve stručném závěru pak uvádí, co do práce nezařadil.

Práce je na jedné straně přesvědčivá rozsahem a kvalitou formálního zpracování, na druhé straně ale též dává prostor k otázkám formou řešení některých problémových okruhů. Již samotný cíl práce dosáhnout kontextualizované nereduktivní perspektivy nás jakoby přesouvá do světa hluboko před vznik sociologie, z jejichž ustavujících myšlenek chicagská škola především vycházela.

V první části práce oceňuji zejména erudované uvedení do problematiky přehledem klíčových prací chicagské školy a o chicagské škole. Pro dané téma je možná poněkud nadbytečná pasáž, ve které autor vymezuje, co je to škola a stejně tak i zdůvodnění, proč se autor tématem zabývá z pohledu oboru kulturologie. Chicagská škola byla multidisciplinární proto, že se její příslušníci snažili řešit konkrétní společenské problémy v konkrétních společenských situacích, což vždy vyžaduje oborové přesahy. Řešit otázku, zda Whyte byl sociolog nebo něco jiného, a na základě toho uvažovat jaký oborový specialista se jím může zabývat, je vzhledem k současné praxi společenských věd nerelevantní.

V první části práce zasluhuje pozornost podkapitola *Chicagská škola a ohlédnutí za českou recepci*. Zejména v úvodní části této podkapitoly upozorňuje autor na některé chyby a mylné interpretace svých předchůdců a na chybné překlady některých konceptů. Z textu vyplývá, že autor pravděpodobně předpokládá, že se mu jeho práci podaří řadu obdobných omylů v dalších dílech, která budou následovat jeho disertaci, eliminovat. Bez ohledu na to, zda je tento jeho pohled realistický, jeho opravy a komentáře každopádně naznačují zevrubnou

obeznámenost a pochopení obsahu textů chicagské školy a tuto skutečnost na práci vysoce oceňuji.

Ve druhé části práce, která se zaměřuje na historický kontext chicagské školy, se autor práce zaměřuje na reflexi industrializace a urbanizace zejména v 19. století. V této části práce pokládám za nejzajímavější kapitolu *Chicagské zdroje chicagské sociologie*, kde rozebírá aplikace výzkumů chudinských čtvrtí v USA a především v Chicagu. Tato část mi připadá mnohem ilustrativnější, než ve druhé části též prezentovaná historie britské urbanizace. V textu ale chybí německá reflexe urbánní problematiky. Německý kontext, z něhož chicagští sociologové často vycházeli, je v práci spíše upozaděn a otázkou pro Tobiáše Petruželku je, proč tomu tak učinil.

Třetí část práce se zaměřuje na teoretické a programové texty chicagských sociologů. Analyzovány jsou zde nejdůležitější texty chicagské školy: Parkův úvodní text v publikaci *The City*, Burgessův zonální model i Wirthův urbanizovaný člověk. Autor zde prokazuje hluboké pochopení těchto již mnohokrát analyzovaných textů. Samozřejmě interpretace těchto pilotních textů může být uchopena vždy z mnoha stránek. A vždy lze pokládat upřesňující otázky, například proč se Tobiáš Petruželka vyhýbá kontextualizaci Parkova textu ve vztahu k německým společenským vědám, když například hned v jeho úvodu je citován Oswald Spengler, proč například opomíjí, že Burgess věnuje při svém návrhu koncentrických zón takovou pozornost obrazu města jako živoucího biologického organismu. Moje pochybnost, že některé oblasti lidského jednání ve městě interpretovali chicagští sociologové přece jen poněkud odlišně, než jak téma interpretuje autor této disertační práce, je samozřejmě věcí diskuse. Výrazněji by bylo ale možné polemizovat se zařazením Roberta Redfielda jednoznačně mezi chicagskou školu. Inspirace je nesporná, nesporné jsou i pracovní, ba i příbuzenské vazby a permanentní výměna názorů, životní téma je ale jiné.

Čtvrtá část práce analyzuje výběr chicagských monografií, které jsou založeny na konkrétních empirických výzkumech. Autorovi se podařilo vybrat metodologicky zajímavé práce a dokumentovat na nich diskurs chicagské antropologie. Jedná se samozřejmě o výběr, který je logicky subjektivní. I tak je práce rozsahově vysoce nadstandardní.

Závěr práce již bohužel neshrnuje, co autor vlastně zjistil. Je spíše určitou apologetikou, kdy upozorňuje na nedostatky, které by mu mohly být vyčteny.

Práce je po formální stránce kvalitní a poukazuje na vysokou sečtělost autora, na schopnost pracovat s písemným materiálem, analyzovat ho, ukazuje znalosti v teorii vědy, ukazuje i kvalitní orientaci v urbánní teorii a to na úrovni absolventa doktorského studia. Určitou záhadou hodnou vysvětlení zůstává, proč si kladl na začátku práce metodologicky pochybnou výzkumnou otázku, jejíž možnost zodpovězení v závěrech zcela realisticky popřel a proč tuto práci vůbec psal. Jako studijní text sice práce může posloužit, ale takových je mnoho. Autoritativní historickou studií se práce může stěží stát, jelikož autor nemá k dispozici než psaný materiál, pokud je mi známo, nekonzultoval obsah práce s přímými následovníky chicagské školy a ani zde nestudoval nepublikované prameny. Práce není též východiskem nějakého širšího výzkumu nebo zhodnocením dat pro určitou oblast výzkumné praxe, což je zpravidla důvod, proč se historií oboru zabýváme. Tobiáš Petruželka studuje chicagskou školu

pro ni samotnou a nikoli jako zdroj dat pro současný specializovaný výzkum. Přes to však nabízí zajímavě zpracované téma a splňuje nároky kladené na doktorské práce.

**Práci jednoznačně doporučuji k obhajobě.**

V Praze 10. 5. 2014

Zdeněk Uherek